

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Ηράκλειο Κρήτης, 4/11/97

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΗΓΕΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Κυρίες και κύριοι,

Η πρώτη Συνάντηση Κορυφής των Προέδρων και Πρωθυπουργών των Βαλκανικών χωρών ολοκληρώθηκε με μία κοινή ανακοίνωση, η οποία και θα σας διανεμηθεί.

Θέλω να υπενθυμίσω ότι οι αρχηγοί κρατών και Κυβερνήσεων των Βαλκανικών χωρών δεν είχαν συναντηθεί ποτέ. Ποτέ ειδικά για να συζητήσουν τα προβλήματα της περιοχής και να εξετάσουν κοινές προσπάθειες πολιτικής δράσης. Είχαν συναντηθεί πολλές φορές στο πλαίσιο ευρύτερων διασκέψεων ή επιμέρους για να αντιμετωπίσουν καταστάσεις ανάγκης. Αυτή είναι η πρώτη κοινή προσπάθεια για να δουν μαζί τα προβλήματα της περιοχής.

Η συνάντηση, λοιπόν, αυτή καθ' αυτή ήταν μία επιτυχία. Γιατί ήρθαν και συζήτησαν. Είχαν την ευκαιρία να εξετάσουν από κοινού τα θέματα που τους απασχολούν. Επίσης, είχαν την ευκαιρία να συναντηθούν μεταξύ τους και αρχηγοί κρατών οι οποίοι ποτέ στο παρελθόν δεν είχαν επαφή. Για παράδειγμα, ο Πρόεδρος της Γιουγκοσλαβίας και ο Πρωθυπουργός της Αλβανίας είχαν να συναντηθούν εδώ και περίπου 40 χρόνια.

Από τις συζητήσεις προέκυψε η κοινή πεποίθηση ότι χρειάζεται οπωσδήποτε περιφερειακή συνεργασία. Οτι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ειρήνη, σταθερότητα, ασφάλεια στην περιοχή, ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ανάπτυξη αν δεν προωθήσουμε όλοι μαζί την περιφερειακή συνεργασία. Αυτή η περιφερειακή συνεργασία δεν πρέπει να είναι ευκαιριακή, αλλά πρέπει να είναι σε μια μονιμότερη βάση. Τις κατευθύνσεις αυτής της μονιμότερης βάσης τις συζητήσαμε και αποφασίσαμε να προχωρήσουμε σ' αυτή την πορεία.

Στο κείμενο αναφέρεται ότι καλούνται οι Υπουργοί, οι οποίοι ασχολούνται με διάφορους τομείς δραστηριότητας, να έχουν

συζητήσεις, όπως και επισημαίνεται ότι σε πολλούς τομείς χρειάζεται να υπάρχει στενότερη επαφή. Πολλούς τομείς οι οποίοι ξεκινούν γενικά από την οικονομία και φτάνουν μέχρι τον πολιτισμό και τον αθλητισμό.

Πρόθεσή μας εδώ -και θέλω να το διευκρινίσω αυτό- δεν ήταν να δημιουργήσουμε ένα νέο οργανισμό, να κάνουμε κάτι αντίστοιχο με ό,τι ήταν η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Για να δημιουργηθεί ένα τέτοιο σχήμα χρειάζεται πρώτα να δημιουργηθούν στέρεες βάσεις, χρειάζονται εμπειρίες, χρειάζεται να έχει παρέλθει ένας εύλογος χρόνος συνεργασίας και να διαπιστωθεί ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί μια τέτοια επιδίωξη.

Πρόθεσή μας ήταν, ακριβώς, αυτό το οποίο έγινε. Θέλουμε να δημιουργήσουμε ένα πιο συνεκτικό χώρο πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας. Θέλουμε να δημιουργήσουμε ένα χώρο ο οποίος θα χαρακτηρίζεται από κοινές πολιτικές κατευθύνσεις, από την κοινή επιδίωξη για την ανάπτυξη και τη σύγκλιση των οικονομιών μας.

Στο κείμενο υπάρχει, επίσης, μία σειρά από αναφορές σε τέτοιες κοινές πολιτικές κατευθύνσεις και αναγκαίες δράσεις: Στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό, στην ανάγκη της ευρωπαϊκής συνεργασίας, όπως βέβαια και στην ανάγκη για συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς, καθώς και στην εφαρμογή των αρχών οι οποίες είναι κατοχυρωμένες σε διεθνή κείμενα, όπως για παράδειγμα τη Συνθήκη του Ελσίνκι.

Υπάρχει εδώ στην περιοχή μία γεωγραφική και γεωπολιτική κοινότητα από τα πράγματα. Και σ' αυτήν τη γεωγραφική και γεωπολιτική κοινότητα θέλουμε να δώσουμε ένα κοινό περιεχόμενο. Έχουν συνέλθει, όπως ξέρετε, στο παρελθόν οι Υπουργοί Εξωτερικών. Έχουν υπάρξει οι Διακηρύξεις της Σόφιας και της Θεσσαλονίκης. Η σημερινή συνάντηση και συμφωνία είναι μια κλιμάκωση. Και θα υπάρξει και συνέχεια.

Το 1998 θα συναντηθούμε στην Τουρκία για να εξετάσουμε την πρόοδο που θα έχει επιτευχθεί μέχρι τότε, καθώς και τα βήματα τα οποία θα πρέπει να κάνουμε. Και η σκέψη είναι ότι το 1999 θα συναντηθούμε σε μια άλλη χώρα, που πιθανότατα θα είναι η Ρουμανία. Αυτό, όμως, είναι υπό εξέταση.

Ξεκίνησε, λοιπόν, εδώ κάτι, το οποίο έχει μια σταθερή βάση και το οποίο θα έχει συνέχεια. Ξεκίνησε κάτι, το οποίο πιστεύουμε ότι θα δέσει καλύτερα τους λαούς μας, θα προωθήσει τη συνεργασία, την ειρήνη, τη φιλία και επίσης θα αποτελέσει και τη βάση μιας δυναμικής ανάπτυξης. Ο δρόμος, βέβαια, είναι ακόμα μακρύς. Οι χώρες αυτές, όπως και εμείς, έχουν προβλήματα. Άλλες έχουν πολλά προβλήματα. Άλλες έχουν προβλήματα σχετικά με το πολιτικό σύστημα, τη λειτουργία των

κοινωνιών τους και όχι μόνο οικονομικά. Αλλά, ελπίζουμε ότι με το χρόνο θα μπορούν να τα αντιμετωπίζουν καλύτερα και η συνεργασία θα γίνεται όλο και πιο στενή.

Σήμερα είναι μια μέρα ενός ξεκινήματος, το οποίο μπορεί να αποβεί σε όφελος όλων.

Αυτά από την πλευρά μου. Είμαι στη διάθεσή σας για ερωτήσεις.

ΚΑΝΕΛΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, ένας από τους στόχους αυτής της Συνάντησης Κορυφής στην Κρήτη ήταν η δημιουργία μιας μόνιμης Γραμματείας πάνω στην οποία θα στηρίζονται οι επόμενες συναντήσεις στα αντίστοιχα κράτη από τους αρχηγούς κρατών. Δημιουργήθηκε αυτή η Γραμματεία και ποιά θα είναι η έδρα της;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Στη Συνάντηση αποφασίσθηκε να εξετασθεί λεπτομερέστερα αυτό το θέμα της μόνιμης Γραμματείας και ανατέθηκε στους Υπουργούς Εξωτερικών να κάνουν τις σχετικές εργασίες.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ: Με τη Διαβαλκανική Διάσκεψη της Κρήτης, αλλά και με τις διμερείς επαφές πόσο επηρεάζονται τα εθνικά θέματα, δεδομένων και των παραβιάσεων στο Αιγαίο, αλλά και ιδιαιτέρως της υπερβάλλουσας στρατιωτικής παρουσίας στην Κύπρο αυτή την περίοδο;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Τα εθνικά θέματα επηρεάζονται θετικά από οποιαδήποτε συνάντηση που γίνεται στην περιοχή και προωθεί τη συνεργασία των λαών, δημιουργεί ένα κλίμα ειρηνικής διευθέτησης των διαφορών, αντιτίθεται στη χρήση βίας, αντιτίθεται στην αναμέτρηση, δεν θέλει να επικρατεί ένα κλίμα ανταγωνισμών, ένα κλίμα το οποίο δεν αρμόζει στο τέλος του αιώνα. Πιστεύω, λοιπόν, ότι και για την Κύπρο το αποτέλεσμα είναι θετικό. Και είναι θετικό, γιατί υπάρχει ένα καλύτερο κλίμα. Βέβαια -επειδή κάποιος ίσως σχολιάσει αύριο ότι το κλίμα μπορεί να χαλάσει- πρέπει να πω ότι κάθε κλίμα μπορεί να χαλάσει και γι' αυτό πρέπει να είναι μόνιμη η προσπάθειά μας να έχουμε καλές σχέσεις. Και αυτή η Συνάντηση εξυπηρετεί αυτή την προσπάθεια,

ΤΡΟΥΠΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ν.Α. Ευρώπης που είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ελληνική Κυβέρνηση έχει ενημερώσει την Ευρωπαϊκή Ένωση για την πρωτοβουλία της αυτή και ποιές είναι οι αντιδράσεις που υπήρξαν για τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία της;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Η Ελλάδα έχει ενημερώσει τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αυτή την πρωτοβουλία της. Αλλωστε δεν ήταν μυστική η πρωτοβουλία μας αυτή. Έχουμε εκθέσει στην Ε.Ε. ποιό είναι

οι στόχοι και όπως γίνεται πάντα σ' αυτές τις περιπτώσεις μετά τη λήξη θα υπάρξει μια επιπρόσθετη ενημέρωση. Ο κ. Πάγκαλος μου επισημαίνει ότι υπάρχει και μια υποστήριξη της Ε.Ε. σ' αυτή την προσπάθεια.

ΤΕΛΟΓΛΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, χθες κατά τη διάρκεια της συνέντευξής σας έδινε μια παράλληλη συνέντευξη ο Τούρκος Πρωθυπουργός, με αποτέλεσμα να μην έχουμε τη δυνατότητα να ρωτήσουμε με βάση τις δύο διαφορετικές ερμηνείες που δόθηκαν στη συνάντηση. Ο κ. Γιλμάζ είπε λοιπόν όταν ρωτήθηκε από Τούρκους συναδέλφους, σχετικά με το πώς δεχθήκατε εσείς την πρότασή του για έναν εφ' όλης της ύλης διάλογο, ότι την αντιμετωπίζετε πολύ εποικοδομητικά. Έχετε κάποιο σχόλιο σ' αυτό;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Ήμουν αρνητικότατος και μάλλον δεν θα καταλάβατε τί είπε ο κ. Γιλμάζ. Ο κ. Γιλμάζ είπε ότι είχαμε έναν εποικοδομητικό διάλογο. Και ένας εποικοδομητικός διάλογος, όπως τον καταλαβαίνω εγώ, είναι ένας ανοιχτός διάλογος, όπου ο καθένας λέει τη γνώμη του με παρησία και δεν προσπαθεί να συγκαλύψει πράγματα ή καταστάσεις. Και γι' αυτό πιστεύω και εγώ ότι ο διάλογος ήταν εποικοδομητικός. Εξήγησα στον κ. Γιλμάζ ποιά είναι η δική μας αντίληψη για τις σχέσεις, για την υφαλοκρηπίδα, για τις παραβιάσεις κ.τ.λ.

ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, με δεδομένα τα προβλήματα που υπάρχουν, τα διμερή και τα διασυνοριακά, μεταξύ αρκετών βαλκανικών κρατών -της Τουρκίας με τη Βουλγαρία, της Αλβανίας με τη Γιουγκοσλαβία, της Ελλάδας με την Τουρκία- αναγράφεται στο κοινό ανακοινωθέν κάποια κοινή θέση των ηγετών των βαλκανικών χωρών για το πώς θα αντιμετωπίζονται αυτά τα προβλήματα και με ποιές διαδικασίες;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Το κοινό ανακοινωθέν δεν υπεισέρχεται, βέβαια, στα διμερή προβλήματα τα οποία δεν συζητήθηκαν και σωστά δεν συζητήθηκαν στην ολομέλεια. Ο καθένας μπορούσε να συζητήσει τα διμερή προβλήματα στη διμερή επαφή που είχε με τους ηγέτες των άλλων χωρών. Το κείμενο, όμως, περιέχει μια σειρά από αρχές οι οποίες, πιστεύω, αποτελούν το πλαίσιο της επαφής και των σχέσεων οι οποίες πρέπει να επικρατούν ανάμεσα στις χώρες. Αναφέρεται στο Διεθνές Δίκαιο, αναφέρεται στο Χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, σε όλες τις αρχές της τελικής Πράξης του Ελσίνκι, όπως το σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας, την απαγόρευση της χρήσης βίας ή της απειλής χρήσης βίας, την εδαφική ακεραιότητα των κρατών, την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών, τη μη επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις της κάθε χώρας κ.ο.κ. Λοιπόν, εδώ υπάρχει μια πυξίδα για το τί θα πρέπει να είναι το πλαίσιο, η βάση για τις σχέσεις μεταξύ των

χωρών. Και θέλω να σας πω ότι αυτό που μπορείτε να μου πείτε ότι είναι αυτονόητο, δεν ήταν και τόσο αυτονόητο. Γιατί κάπου στη συζήτηση ακούστηκε "μα, αυτά έχουν λεχθεί, είναι περιττό να τα επαναλάβουμε". Και εμείς είπαμε, "δεν είναι καθόλου περιττό να τα επαναλάβουμε". Και γι' αυτό και επαναλήφθηκαν.

ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρωθυπουργέ, χθες μετά τη συνάντηση με τον κ. Γιλμάζ μας είπατε ότι η συνάντησή σας αυτή ήταν ωφέλιμη και θετική. Ομως όλος ο Τύπος σήμερα δεν τη θεωρεί καθόλου ωφέλιμη και καθόλου θετική. Μπορείτε να μας εξηγήσετε γιατί τη χαρακτηρίσατε έτσι;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Δεν θα σχολιάσω την άποψη του Τύπου. Εγώ σας είπα χθες, και η θέση μου είναι πάντα αυτή, ότι η συνάντηση αυτή ήταν και ωφέλιμη και θετική. Και εξήγησα γιατί ήταν και ωφέλιμη και θετική. Είναι πρώτα απ' όλα ωφέλιμο να συναντώνται οι αρχηγοί δύο κρατών τα οποία έχουν μεταξύ τους προβλήματα. Είναι ωφέλιμο να εκφράζει ο καθένας την άποψή του, να ακούει τον άλλον. Είναι ωφέλιμο να αντιπαρατιθέμεθα σε ένα κλίμα αντιπαλότητας και ανταγωνισμού. Είναι ωφέλιμο να συζητάμε κάποια θέματα τα οποία είναι κοινά. Και συζητήσαμε κοινά θέματα, σε όλη τη διάρκεια της χθεσινής μέρας. Υπάρχει σε μερικούς -και δεν πιστεύω στον ελληνικό Τύπο- η άποψη ότι πρέπει να κοπούν όλες οι γέφυρες, να μην απευθύνουμε το λόγο στους άλλους. Αυτή η άποψη, η οποία οδηγεί σε ένταση την αντιπαλότητα, είναι μια άποψη που απομονώνει την Ελλάδα. Μας οδηγεί στη γωνία. Μας βάζει στο ίδιο επίπεδο με εκείνον ο οποίος επιδιώκει να υποβαθμίσει όλα τα προβλήματα σε απλά προβλήματα υπερβολικού εθνικισμού και άκριτης αντιπαράθεσης. Εμείς για τη στάση μας έχουμε λόγους, έχουμε επιχειρήματα. Και αυτούς τους λόγους και αυτά τα επιχειρήματα, πρέπει να τα λέμε προς κάθε κατεύθυνση. Δεν μπορεί παρά να είναι θετικό όταν σε κάθε κατεύθυνση, ακόμα και σ' αυτόν ο οποίος δημιουργεί προβλήματα, προσπαθούμε να εξηγήσουμε γιατί θα εμμείνουμε σε μία πορεία. Για να σκεφθεί και αυτός. Το χειρότερο είναι η σιωπή και η αντιπαράθεση.

ΑΔΑΜ: Η επίσημη πρόσκληση που σας απηύθυνε ο κ. Γιλμάζ, να επισκεφθείτε την Αγκυρα, εν ευθέτω χρόνω, προϋποθέτει λογικώς ότι θα υπάρχει μία μείωση της έντασης στο Αιγαίο. Κατά τη χθεσινή συνομιλία σας είχατε μία ρητή διαβεβαίωση από τον κ. Γιλμάζ για μείωση της έντασης στο Αιγαίο κατόπιν συνεννοήσεών του με το στρατιωτικό κατεστημένο της Αγκυρας;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Είπα και χθες όταν σας ανακοίνωσα την πρόσκληση και την αποδοχή της, ότι η μετάβασή μου, το ταξίδι μου στην Τουρκία θα πραγματοποιηθεί όταν υπάρχουν οι προϋποθέσεις μιας επιτυχίας. Λοιπόν, δεν προϋποθέτει λογικώς η επίσκεψη μόνο τη μείωση της έντασης στο Αιγαίο. Προϋποθέτει, λογικώς, μία σειρά από

άλλα πράγματα, ώστε η επαφή εκεί να αποδειχθεί θετική για την πρόοδο των ελληνο-τουρκικών σχέσεων. Οσον αφορά το άλλο θέμα που θίξατε, το ανέφερα στον κ. Γιλμάζ και όπως σας είπα ο κ. Γιλμάζ παρουσίασε για τις παραβιάσεις τη δική του άποψη, η οποία είναι γνωστή.

ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, χθές, κατά τη συνάντησή σας με τον κ.Γκλιγκόροφ, θα ήθελα να ξέρω αν συζητήσατε το θέμα της ονομασίας της γείτονος και αν ναι, εάν διαπιστώσατε μια διάθεση υποχωρητικότητας από την πλευρά του.

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Με τον κ.Γκλιγκόροφ συζητήσαμε για οικονομική συνεργασία, συζητήσαμε για διεύρυνση του τουρισμού, για τις δυνατότητες επενδύσεων.

Ανέφερα λεπτομερειακά τη θέση μας σε σχέση με το όνομα, την υποχρέωση που έχει η FYROM να συμμορφωθεί στην Ενδιάμεση Συμφωνία.

Ο κ.Γκλιγκόροφ μου είπε ότι αυτός από τη μεριά του έχει κάνει όλες τις κινήσεις που νομίζει αναγκαίες και εκεί έμεινε.

ΠΟΥΛΙΔΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, ήθελα να σας ρωτήσω αν η ελληνική κυβέρνηση και κατ' επέκταση αν λάβατε το μήνυμα από τους Βαλκάνιους ηγέτες, δηλαδή αυτοί αποσκοπούν αυτή η Διαβαλκανική συνεργασία να λάβει τη μορφή ενός πιο συγκροτημένου πόλου, δομημένης οργάνωσης στην περιοχή, στα πρότυπα του Βορειοευρωπαϊκού Συμβουλίου;

Και μια διαδικαστική παράκληση: Ας αποφεύγονται στο μέλλον οι συνεντεύξεις Τύπου, όταν δεν έχουμε τα έγγραφα των Συνόδων, για μια εποικοδομητικότερη συνεργασία μεταξύ μας, μια που είναι της μόδας αυτή η λέξη.

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Κυρία Πουλίδου, στις 13.30 έχω μια υποχρέωση, στην οποία θα πρέπει να παραστώ. Η συνάντηση τελείωσε πριν 15 λεπτά. Δεν ήταν μια συνάντηση τυπική, ήταν μια συνάντηση ουσιαστική γιατί έγινε συζήτηση πάνω στο κείμενο (της κοινής ανακοίνωσης) και έγιναν μάλιστα και πολλές αλλαγές σ' αυτό. Λοιπόν, ή δεν θα σας έβλεπα και θα σας έβλεπα κατά τις 16.30-17.00 ή θα σας έβλεπα τώρα. Δεν έχουμε καμμία επιθυμία να αποκρύψουμε κανένα έγγραφο, αλλά πρέπει να έχετε κι εσείς κατανόηση ότι οι διεθνείς συναντήσεις διεξάγονται με ορισμένους ρυθμούς και στους ρυθμούς αυτούς πρέπει να προσαρμοσθούμε. Άλλωστε, αυτή τη στιγμή που μιλάμε, το κείμενο της κοινής ανακοίνωσης ήδη σας διανέμεται.

Όσον αφορά την ουσία του ερωτήματός σας, σας είπα και πριν ότι δεν ήταν επιδίωξη αυτής της συνάντησης να δημιουργηθεί ένας Οργανισμός. Είναι πολύ πρόωρο κάτι τέτοιο. Πρέπει να υπάρχει εμπειρία γύρω από τους τρόπους συνεργασίας. Χρειάζεται καιρός.

Εκείνο το οποίο συμφωνήσαμε και από το οποίο προκύπτει η πιο συστηματική επαφή, είναι να υπάρχουν τακτικές συναντήσεις των αρμοδίων, για τα διάφορα θέματα, υπουργών.

Στο κείμενο της κοινής ανακοίνωσης αναφέρονται οι συναντήσεις των υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, οι συναντήσεις των υπουργών Μεταφορών, οι συναντήσεις των υπουργών Ενέργειας, οι συναντήσεις των αρμοδίων για τις Τηλεπικοινωνίες, όπως και οι συναντήσεις υπουργών για διασυνοριακά θέματα.

Αν, λοιπόν, δούμε αυτή τη ρύθμιση ως ένα πλέγμα σχέσεων, δημιουργείται, πράγματι, μία βάση για μονιμότερη συνεργασία. Δημιουργείται μια βάση, πάνω στην οποία, με περισσότερη εμπιστοσύνη, θα μπορούμε να εξετάζουμε όλοι μαζί τα θέματά μας. Και πάνω σ' αυτή τη βάση θα "κτίσουμε" μελλοντικά.

Επειδή ρωτήθηκα προηγουμένως για το θέμα της Μόνιμης Γραμματείας, οι υπουργοί Εξωτερικών ήσαν κατ' αρχήν σύμφωνοι πως θα πρέπει να υπάρξει κάποια μόνιμη υποστήριξη όλης αυτής της προσπάθειας. Αλλά υπήρξαν ερωτηματικά, σε σχέση με το κόστος αυτής της προσπάθειας, με τον τρόπο συγκρότησης αυτής της Γραμματείας, δηλαδή μια σειρά από θέματα τεχνικής φύσεως, στα οποία δεν ήταν δυνατή μια άμεση απάντηση, χωρίς μια σχετική προεργασία. Κι αυτή η προεργασία θα γίνει και σε μια μεταγενέστερη συνάντηση θα υπάρξει και η συνέχεια. Υπάρχει η κοινή αντίληψη ότι αυτό που ξεκινήσαμε θα έχει συνέχεια.

ΜΠΟΓΙΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, και χθές και σήμερα είπατε ότι όσον αφορά την παρατήρησή σας προς τον Γιλμάζ για την παραβίαση του εθνικού εναερίου χώρου, αυτός παρουσίασε τις δικές του απόψεις για τις παραβιάσεις. Αυτές οι τουρκικές απόψεις για τις παραβιάσεις συμπίπτουν και με τις απόψεις του ΝΑΤΟ για το εύρος του ελληνικού εναερίου χώρου. Και το ΝΑΤΟ και η Τουρκία αμφισβητούν το εύρος του ελληνικού εναερίου χώρου.

Ωστόσο, χθές, είπατε ότι το ΝΑΤΟ και τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που προωθεί, είναι ένας παράγοντας για την διευκόλυνση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Η ερώτησή μου είναι: Πώς αυτός ο Οργανισμός, ο καθόλου φιλικός για τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα, μπορεί να αποτελέσει, σ' αυτή την περίπτωση, τριτεγγυητή και διασφαλιστή μιας διαδικασίας ισότιμης;

Και κάτι ακόμα: Είπατε, στο πλαίσιο της Διαβαλκανικής, ότι δεσμευτήκατε προς τους ηγέτες των άλλων Βαλκανικών χωρών, ότι η Ελλάδα θα κάνει ό,τι μπορεί για να ενταχθούν οι χώρες τους στο ΝΑΤΟ. Μεταφέρατε την εμπειρία της Ελλάδας στη σχέση της με την Τουρκία, όντας μέλος του ΝΑΤΟ:

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Η Ελλάδα είναι μέλος του ΝΑΤΟ. Η Τουρκία είναι μέλος του ΝΑΤΟ. Και είναι γνωστό ότι στο στρατηγείο του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες, εδώ και πάρα πολύ καιρό, γίνονται επαφές, συζητούνται προβλήματα και συζητούνται και μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης.

Η Ελλάδα δεν έχει αποφασίσει και δεν το θεωρεί και σκόπιμο να σταματήσει αυτή τη διεργασία. Η αναφορά μου, λοιπόν, χθές, στη διεργασία αυτή, εσήμαινε ότι η διεργασία αυτή θα συνεχισθεί.

Από εκεί και πέρα, όσον αφορά την εκτίμησή σας για το NATO, διαφέρουμε. Υπάρχουν και άλλα θετικά, υπάρχουν και άλλα αρνητικά και θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, εφόσον συμμετέχουμε σε διεθνείς οργανισμούς, να παρουσιάζουμε τη θέση μας, να προωθούμε τη θέση μας και να επιτυγχάνουμε ρυθμίσεις, οι οποίες ωφελούν τα συμφέροντά μας.

Θέλω να σας υπενθυμίσω ότι πρόσφατα, πριν από λίγο καιρό, το καλοκαίρι, υπήρξε μια στρατιωτική άσκηση του NATO και ένας σχεδιασμός αυτής της στρατιωτικής άσκησης, που δεν ικανοποιούσε την Τουρκία. Απεχώρησε η Τουρκία και η Ελλάδα συμμετείχε.

Πάντως, με τον κ.Γιλμάζ δεν είχα κανένα λόγο να κάνω μια γενική θεώρηση τί είναι το NATO και τί δεν είναι το NATO.

Και όσον αφορά τις άλλες χώρες, η Βουλγαρία και η Ρουμανία -όπως ξέρετε- έχουν δηλώσει την επιθυμία τους να συμμετάσχουν στο NATO, έχουν επιμείνει σ' αυτό, είναι η δική τους κρίση. Και εμείς έχουμε δηλώσει απέναντι σ' αυτές τις χώρες ότι τις στηρίζουμε σ' αυτή την επιθυμία τους. Δική τους είναι η επιθυμία. Όπως υπάρχουν και άλλες χώρες που έχουν δηλώσει ότι προς το παρόν δεν σκέπτονται να είναι μέλη του NATO. Δεν τις έχουμε πιέσει να συμμετάσχουν!

ΕΛΕΝΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, γνωρίζετε πως μετά το κοινό ανακοινωθέν της Μαδρίτης, ένα σημείο που αποτέλεσε πόλο τριβής ήταν το Κυπριακό. Θα ήθελα, λοιπόν, να ρωτήσω, εάν το θέμα ετέθη πιο συγκεκριμένα στη συνάντηση που είχατε με τον Τούρκο ομόλογό σας και ειδικότερα, ακόμη περισσότερο, το θέμα της κατάστασης του πυραυλικού συστήματος S-300, που αποτελεί αυτήν την ώρα -απ' ότι φαίνεται τουλάχιστον- και το σημείο αιχμής. Εάν είχατε, δηλαδή, κάποια πιο συγκεκριμένη συζήτηση επί του θέματος αυτού.

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Δεν έγινε κάποια ειδικότερη συζήτηση. Ανέφερα το θέμα του Κυπριακού στον κ.Γιλμάζ. Αναφέρθηκε και ο κ.Γιλμάζ στο θέμα του Κυπριακού. Και διαπιστώσαμε ότι είναι ένα πρόβλημα το οποίο δημιουργεί ένταση στην περιοχή.

ΜΑΡΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, είχατε πεί ότι η διεύρυνση της πολυμερούς συνεργασίας θα δώσει τη δυνατότητα και για καλύτερες διμερείς σχέσεις ανάμεσα στις χώρες της περιοχής. Μετά την ολοκλήρωση της Συνόδου και μετά από όλες τις διμερείς επαφές που έγιναν, θεωρείτε ότι η πολυμερής συνεργασία προώθησε και την επίλυση των διμερών διαφορών;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Προώθησε τις διμερείς σχέσεις ανάμεσα στις χώρες. Βεβαίως και τις προώθησε. Γιατί είχαμε την ευκαιρία να

συζητήσουμε προβλήματα και να δούμε πώς μπορούμε να τα αντιμετωπίσουμε μαζί. Παραδείγματος χάριν, οι χώρες που συμμετείχαν, επεσήμαναν την ανάγκη μιας στενότερης συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, την αξιοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Μας ρώτησαν αν μπορούμε να συνεισφέρουμε και να συμβάλλουμε σ' αυτό. Είπαμε ότι θα εξετάσουμε, αναφέραμε τί κάνουμε. Υπάρχει ένα ολόκληρο πλέγμα θεμάτων, τα οποία πρέπει να είναι αντικείμενο μιας συνεχούς εξέτασης και γι' αυτό και οι συναντήσεις των υπουργών να μπει μπροστά αυτή η συνεχής εξέταση και να μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε τις υπάρχουσες δυνατότητες, όσο το δυνατόν περισσότερο.

ΙΟΡΔΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, κοινός στόχος όλων των ηγετών της Βαλκανικής ήταν η επιθυμία τους για ανάπτυξη δικτύων, έργων υποδομής, επενδύσεις, κλπ. Όλοι αυτοί φαίνεται, όμως, ότι προσβλέπουν σε μια χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπάρχουν, αντικειμενικά, οι δυνατότητες χρηματοδοτήσεων όλων αυτών των προγραμμάτων;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Όλοι σχεδιάζουν για το τί τους συμφέρει περισσότερο. Για παράδειγμα, οι Αλβανοί και οι Γιουγκοσλάβοι θέλουν να προχωρήσουν το λεγόμενο "άξονα της Αδριατικής", θέλουν, επίσης, να προχωρήσουν σιδηροδρομικές συνδέσεις.

Άλλοι μίλησαν όχι μονάχα για τον πετρελαιοαγωγό Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης, αλλά και για άλλους αγωγούς, καθώς και για αγωγούς φυσικού αερίου.

Φυσικά, χρειάζονται -όπως είπατε- κεφάλαια για όλα αυτά. Όμως, είναι σωστό όλες οι ιδέες να πέφτουν στο τραπέζι, να εξετάζονται και εν καιρώ για να υλοποιηθούν, θα πρέπει να γίνουν και μελέτες χρηματοδότησης. Γίνεται, παραδείγματος χάριν, για τον αγωγό Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης, αυτή τη στιγμή, μια διαδικασία, η οποία θα εξασφαλίσει τη μελέτη χρηματοδότησης. Και γενικώς, υπάρχουν προγράμματα στην Ε.Ε τα οποία μπορούν να βοηθήσουν αυτές τις προσπάθειες.

Εμείς, με τους Βουλγάρους, έχουμε αποφασίσει να υπάρχουν δίοδοι ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία. Και -όπως ξέρετε- από τη Βουλγαρική πλευρά υπάρχει μια καθυστέρηση στην πραγματοποίηση αυτών των διόδων. Τους έχουμε υποσχεθεί μαζί τους να εξετάσουμε πώς μπορούμε να βρούμε χρήματα από προγράμματα -όπως το PHARE- που βοηθούν τη διασυνοριακή συνεργασία, για να γίνουν αυτές οι δίοδοι.

ΚΙΝΕΖΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ: Κύριε Πρωθυπουργέ, η ερώτησή μου αφορά τις ελληνοτουρκικές σχέσεις: Ο Τούρκος ΑΓΓΕΕΘΑ στρατηγός Ισμαήλ Καρανταγί δήλωσε χθές ότι η Τουρκία θα εξακολουθήσει τις στρατιωτικές ασκήσεις της στο Αιγαίο και στη "Βόρεια

Κύπρο". Ισχυρίστηκε μάλιστα ότι οι ασκήσεις αυτές λαμβάνουν χώρα, διότι η Αθήνα αρνήθηκε να δώσει θετική απάντηση στο αίτημα της 'Αγκυρας να μην πραγματοποιηθεί η ελληνική στρατιωτική άσκηση αυτές τις μέρες. Ποιό είναι το σχόλιό σας;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Η Αθήνα είχε προγραμματίσει αυτή τη στρατιωτική άσκηση πριν από πολύ καιρό. Και στη συνέχεια οι τουρκικές αρχές σχεδίασαν τη δική τους άσκηση στην ίδια περιοχή, στην οποία θα διεξήγεται η ελληνική στρατιωτική άσκηση. Οι τουρκικές αρχές δεν θα έπρεπε να προβούν σ' αυτή την ενέργεια. Εάν επιθυμούν να μην υπάρχει ένταση στην περιοχή, θα έπρεπε να σχεδιάσουν την άσκησή τους κάπου αλλού. Είναι πολύ απλό.

ΤΖΟΥΜΧΟΥΡΙΕΤ: Κύριε Πρωθυπουργέ, κυκλοφορεί ευρέως ότι κατά τη διάρκεια της Συνόδου υπήρξε αντιπαλότητα Ελλάδος και Τουρκίας όσον αφορά τα Βαλκάνια. Συμφωνείτε με την άποψη ότι η Ελλάδα θα επιθυμούσε να διαδραματίσει ηγεμονικό ρόλο στα Βαλκάνια και εάν ναι, πώς θα επιτύχει αυτό το στόχο;

Και μια δεύτερη ερώτηση: Είπατε ότι θα πάτε στην 'Αγκυρα, εφόσον υπάρξουν κάποιες προϋποθέσεις, διότι τέτοιες επισκέψεις πρέπει να οδηγούν σε επιτυχία. Ποιές είναι αυτές οι προϋποθέσεις;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Ως προς την αντιπαλότητα στην οποία αναφερθήκατε, θέλω να δηλώσω ότι κατά τη διάρκεια της συνάντησης είχαμε μια πολύ καλή συνεργασία με την τουρκική αντιπροσωπεία και η κοινή ανακοίνωση είναι αποτέλεσμα αυτής της συνεργασίας. Συμφωνήσαμε σε πολλά σημεία και η συμφωνία μας, η συμφωνία μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, υπήρξε αποφασιστική για τη μορφή που πήρε αυτή η κοινή ανακοίνωση.

Η Τουρκία έχει ιδιωτικές επιχειρήσεις. Η Ελλάδα έχει ιδιωτικές επιχειρήσεις. Και κρατικές επιχειρήσεις υπάρχουν στην Τουρκία, όπως υπάρχουν και στην Ελλάδα. Όλες αυτές οι επιχειρήσεις προσπαθούν να εκπονήσουν σχέδια και προγράμματα στις Βαλκανικές χώρες. Είναι φυσικό, λοιπόν, να υπάρχει συναγωνισμός. Όπως υπάρχει συναγωνισμός με επιχειρήσεις από την Ιταλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία και αλλού. Αυτό είναι κάτι το φυσιολογικό. Έχουμε οικονομία της αγοράς και αυτό δεν σημαίνει αντιπαλότητα.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι είναι δίκαιο και ορθό να πεί κανείς, ότι οι σχέσεις μας, ως προς την παρουσία μας στις Βαλκανικές χώρες, είναι φυσιολογικές, πολύ φυσιολογικές.

ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ: Τι συνέβη με το πρόβλημα της Βοσνίας και τον Βόσνιο εκπρόσωπο δεν τον είδαμε καθόλου, τουλάχιστον εμείς οι δημοσιογράφοι;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Η Βοσνία εκπροσωπήθηκε από τον βοηθό υπουργό Εξωτερικών Μιχόβιλ Μαλμπάσικ. Έτσι αποφάσισε η συλλογική ηγεσία (η τριανδρία) που κυβερνά τη Βοσνία. Ο κ.Πάγκαλος, μάλιστα, μου υπενθυμίζει ότι η Βοσνία συμμετείχε με το καθεστώς του παρατηρητή.

ΔΗΜΤΣΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, χαρακτηρίσατε θετικό βήμα τη συνάντησή σας με τον κ.Γιλμάζ. Σήμερα, όμως, το πρωί, χαρακτήρισαν λανθασμένους και βλαπτικούς τους χειρισμούς σας οι κύριοι Πεπονής και Καψής. Μήπως, επιστρέφοντας στην Αθήνα, νοιώθετε να σας περιμένουν με το "χέρι στη σκανδάλη";

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Δεν γνωρίζω τί είπαν ο κ.Πεπονής και ο κ.Καψής και δεν μπορώ να σχολιάσω. Και δεν αισθάνομαι ποτέ ότι με περιμένει κανένας με το χέρι στη σκανδάλη! Έχουμε πεί επανειλημμένα ότι υπάρχουν στελέχη του ΠΑΣΟΚ, που έχουν διαφορετικές απόψεις. Όπως υπάρχουν και άλλα κόμματα, που έχουν διαφορετικές απόψεις. Δημοκρατία είμαστε, οι άλλες γνώμες επιτρέπονται και τις χαιρετίζουμε.

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, είπατε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει στήριξη σ' αυτή την προσπάθεια της Διαβαλκανικής Διάσκεψης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το ίδιο γίνεται και από την πλευρά της Ουάσιγκτον;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Υπήρξε χαιρετισμός -δεν ξέρω, αν κάποιος από τους υπευθύνους του υπουργείου Εξωτερικών θα μπορούσε να σας ενημερώσει πληρέστερα- από την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών για τη σύγκληση της Διάσκεψης. Άλλωστε, ανταποκρίνεται στην πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών η στενότερη περιφερειακή συνεργασία. Πιστεύουν ότι με τον τρόπο αυτό αποφεύγονται εστίες αναμετρήσεων.

Θ.ΠΑΓΚΑΛΟΣ: Είχα την ευκαιρία, πρόσφατα, όταν βρισκόμουν στα Ιωάννινα, να μιλήσω με την κ.Ολμπράιτ γι' αυτό ακριβώς το θέμα. Και βεβαίως, η γενικότερη στάση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ ήταν ότι ενδιαφέρονται για τη Διαβαλκανική συνεργασία, ότι ενδιαφέρονται για το ρόλο που παίζει η Ελλάδα στα Βαλκάνια και θέλουν να είναι κοντά σ'αυτήν την προσπάθεια. Και βεβαίως και πριν και μετά τη συνάντηση, δεν θα παραλείψουμε να τους ενημερώσουμε για τα αποτελέσματα και τη δυναμική αυτής της εξέλιξης.

ΜΕΛΕΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, ήθελα να επανέλθω στο θέμα της πρόσκλησης που απηύθυνε σε σας ο κ.Γιλμάζ. Στις προϋποθέσεις που θέτετε για να πραγματοποιήσετε την επίσκεψη, είναι η επίλυση του θέματος των Ιμίων, δηλαδή είτε με άρση της διεκδίκησης, είτε με προσφυγή της Τουρκίας στη Χάγη;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Δεν θα μπορούμε τώρα σε λεπτομέρειες ποιές είναι οι προϋποθέσεις. Σας είπα ότι οι προϋποθέσεις, γενικά, είναι εκείνες οι οποίες εξασφαλίζουν μια θετική πορεία. Μπορεί να είναι σήμερα αυτό, αύριο κάτι άλλο. Δεν σχεδιάσαμε την επίσκεψη για μεθαύριο. Και σας παρακαλώ να κρατήσουμε και κάπως τη συζήτηση σε ένα πλαίσιο λογικής.

ΣΙΔΕΡΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να σας ρωτήσω αν με τον κ.Γιλμάζ συζητήσατε το θέμα των σχέσεων της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και αν από τη συνομιλία σας προέκυψαν κάποιες ενδείξεις ότι μέχρι τη Σύνοδο Κορυφής του Δεκεμβρίου (στο Τακτικό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου) μπορεί να υπάρξουν θετικές εξελίξεις.

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Είπα στον κ.Γιλμάζ τη γνωστή θέση μας για τη σχέση Τουρκίας-Ε.Ε. Εμείς δεν είμαστε αντίθετοι στη συνεργασία της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εμείς δεν είμαστε αντίθετοι για λόγους πολιτισμικούς, θρησκευτικούς, κοινωνικούς, η Τουρκία να έχει μια στενότερη σχέση με την Ε.Ε. Η στενότερη αυτή σχέση, όμως, με την Ε.Ε προϋποθέτει από πλευράς της Τουρκίας την επίλυση ορισμένων προβλημάτων, τα οποία είναι ιδιαίτερα σημαντικά. Και τα προβλήματα αυτά αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αφορούν την εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου, αφορούν την αναγνώριση της ευρωπαϊκής κατάστασης πραγμάτων, δηλαδή την αναγνώριση του ότι υπάρχουν ορισμένοι κανόνες οι οποίοι απορρέουν από τις Διεθνείς Συνθήκες, από τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, κλπ., που πρέπει να εφαρμόζονται.

ΚΑΡΑΜΠΑΣΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μια διευκρινιστική ερώτηση, επειδή υπάρχει μια σχετική φημολογία και ένα θολό τοπίο: Με την διατύπωση ότι ο φιλοξενούμενος καθορίζει το διαδικαστικό πλαίσιο της συζήτησης, δεν μετείχαν τελικά στις συζητήσεις που είχατε με τον κ.Γιλμάζ, τόσο η ελληνική, όσο και η τουρκική αντιπροσωπεία. Ετέθη κάποιο θέμα από την τουρκική πλευρά να μην μετέχει ο κ. Πάγκαλος σ' αυτή τη συζήτηση;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Κανένα απολύτως θέμα. Οι αντιπροσωπείες είχαν ρωτήσει εδώ και πολύ καιρό, πριν δεκαπέντε μέρες, ποιές θα είναι οι συνθέσεις των αντιπροσωπειών και η απάντησή μας, σε συμφωνία με το υπουργείο Εξωτερικών, ήταν ότι αυτές καθορίζουν (οι χώρες που θέλουν να συνομιλήσουν μαζί μας) ποιά θα είναι η σύνθεση των αντιπροσωπειών. Έτσι και στην περίπτωση του κ.Νάνο, ο κ.Νάνο είπε ότι θέλει να είναι μόνος. Το ίδιο συνέβη και με τον κ.Γιλμάζ. Ο κ.Γιλμάζ έκανε μόνος του όλες τις άλλες συναντήσεις. Αισθάνομαι ότι έχουμε διολισθήσει στα παραπολιτικά...